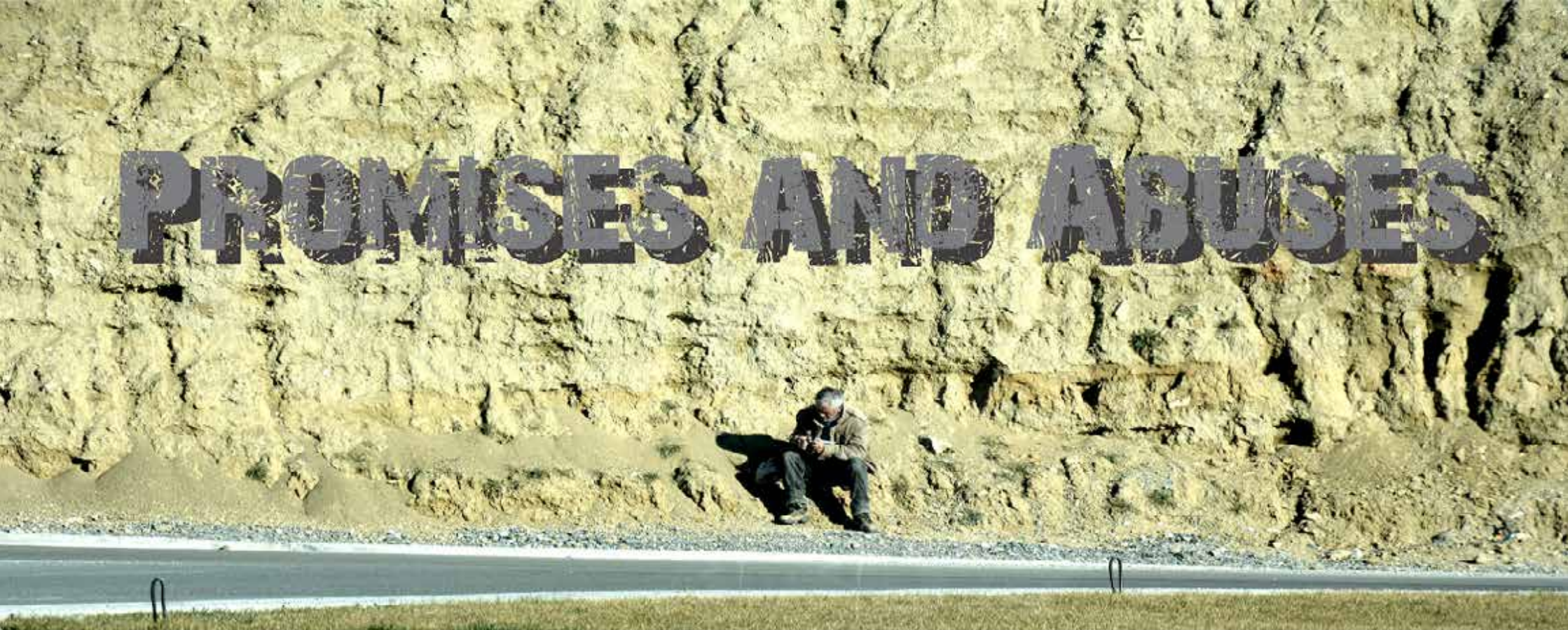

PROMISES AND ABUSES

CIVIL

Use and abuse of social justice issues
for political and electoral purposes

HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
BOSNA I
HERCEGOVINA

ВЕТУВАЊА И ЗЛОУПОТРЕБИ

Злоупотребите на социјалната правда – нокаут за демократијата и
владеењето на правото

ВОВЕД

ЦИВИЛ го отвори подиумот за повеќе експерти, претставници на политичките партии, синдикатите и организациите на граѓанското општество, да проговорат за злоупотребите на социјалната правда за изборни цели во пилот проектот „Ветувања и злоупотреби“ кој се спроведува во соработка со Фондацијата Хајнрих Бел, канцеларија во Сараево. Учесниците во проектот се поделени во три категории и тоа 1) експерти, 2) политички партии и 3) граѓански организации и синдикати.

Секоја од категориите доби идентични прашања поврзани со овие теми, на кои одговараа во видео интервјуа за ЦИВИЛ Медиа. Истражувачите на ЦИВИЛ работеа на откривање случаи на злоупотреби и манипулации со социјално загрозените граѓанки и граѓани за изборни цели, кои ќе бидат објавени во наредниот период. И досега објавуваните материјали, како и тие што ќе бидат објавени, претставуваат јасна и недвосмислена илустрација за реалноста во Македонија.

УЧЕСНИЦИ ВО ПРОЕКТОТ

ВО КАТЕГОРИЈАТА експерти, за ЦИВИЛ Медиа говореа проф. Мирјана Најчевска, Мила Царовска, Џевдет Хајредини, Милан Живковиќ и Бранимир Јовановиќ.

Како претставници на граѓанските организации и синдикатите говореа Калинка Габер (Прогрес), Гоце Делчев (Независен синдикат на полицијата), Билјана Дуковска (Македонска платформа против сиромаштијата), Зекир Абдулов (КХАМ Делчево), Несиме Салиоска (Рома С.О.С. – Прилеп) и Пеце Ристески (Синдикат на индустрија, енергетика и рударство). Наспроти сите обиди да добиеме одговор на идентични прашања и од Живко Митревски, претседателот на ССМ, тој до објавување на овој документ не одговори потврдно на нашата покана за учество.

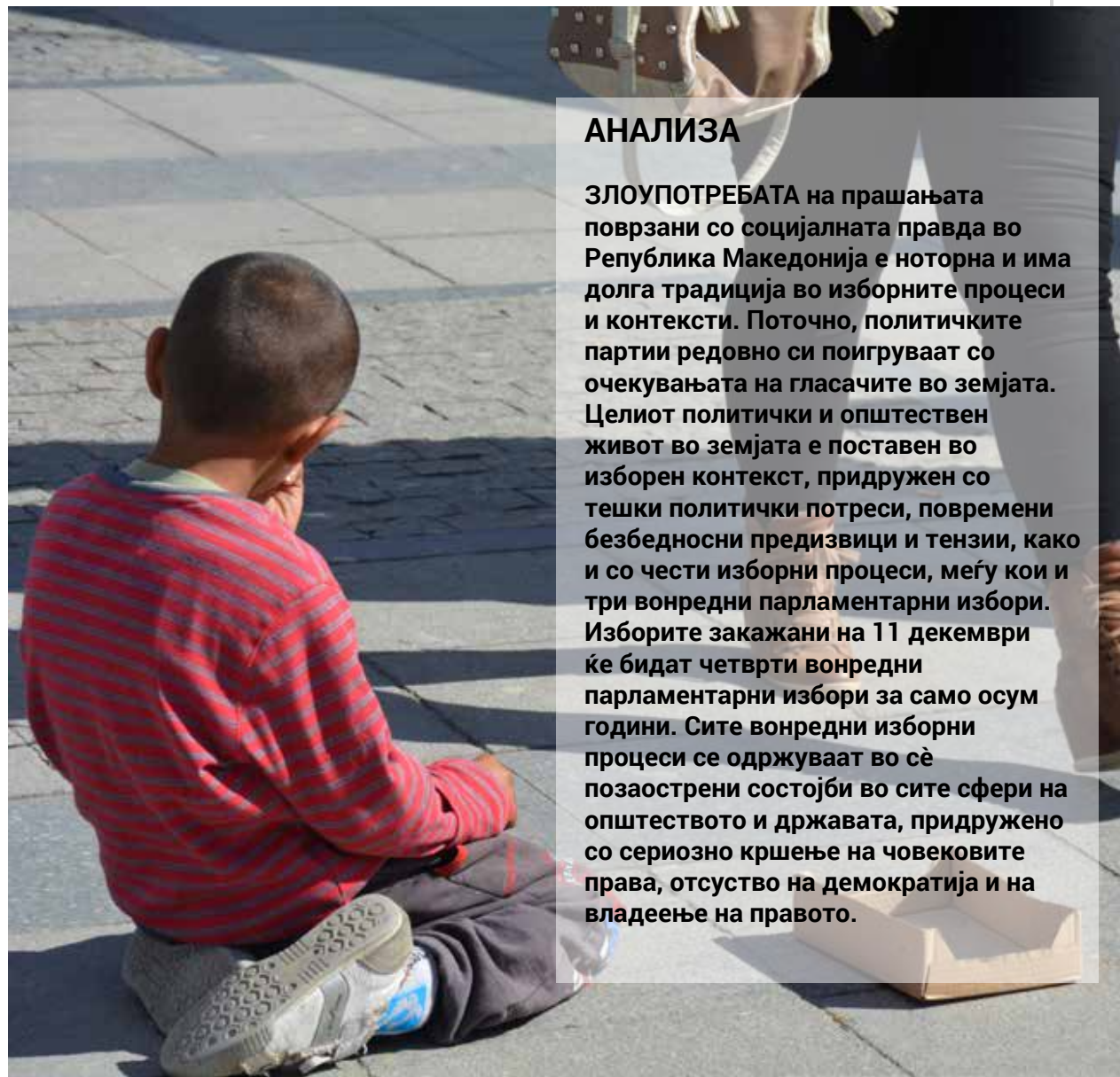
Во категоријата политички партии, наши соговорници беа: Лилјана Поповска (ДОМ), Здравко Савески (Левица), Ивон Величковски (Либерална партија на Македонија), Кастриот Реџеми (Беса) и Самка Ибраимовски (ПЦЕР).

НАОДИ И ЗАКЛУЧОЦИ

БЕЗ ИСКЛУЧОК, сите соговорнички и соговорници одговараат потврдно на прашањето дали социјално загрозените категории во Македонија се злоупотребуваат во политички, односно, изборен контекст. Нашите соговорници и соговорнички изнесуваат низа детали за нивните искуства, сознанија и анализи за злоупотребата на сиромашните и ранливите граѓанки и граѓани, за коруптивните политики и практики на власта, но и за долгорочните ефекти на ниската политичка култура во овој контекст. Видео и текстуалниот материјал кој се објави досега во проектот „Ветувања и злоупотреби“ донесува и крајно загрижувачки статистики кои сведочат за бескрупулозната злоупотреба токму на најсиромашните слоеви во општеството.

Понатаму, се забележува заедничка позиција на најголем дел од учесниците во проектот и во поглед на прашањето за тоа кои ветувања за социјална правда се реално остварливи, а кои ветувања претставуваат своевидна политичка корупција, односно, поигрување со очекувањата на гласачите. Без оглед на различните позиции и категории на соговорниците, се извлекува заклучокот дека политичките партии, особено оние што настапуваат од позиција на власт, ветуваат многу повеќе отколку што може да се очекува да остварат. Нивните ветувања имаат краток рок и се крајно популистички, манипулативни и коруптивни. Ваквото однесување на политичките центри на моќ газат врз човековото достоинство и ја деградираат демократската димензија на изборниот процес. Заклучоците и анализите кои ЦИВИЛ ќе ги објавува и во овој проект се засновани, меѓу другото, на извештаите на мониторингот на ЦИВИЛ во проектите за изборен мониторинг „Напред!“ и „Набљудуваме“, како и прилозите на бројните граѓански новинарки и новинари во проектот „Граѓански објектив“.

АНАЛИЗА

ЗЛОУПОТРЕБАТА на прашањата поврзани со социјалната правда во Република Македонија е ноторна и има долга традиција во изборните процеси и контексти. Поточно, политичките партии редовно си поигруваат со очекувањата на гласачите во земјата. Целиот политички и општествен живот во земјата е поставен во изборен контекст, придружен со тешки политички потреси, повремени безбедносни предизвици и тензии, како и со чести изборни процеси, меѓу кои и три вонредни парламентарни избори. Изборите закажани на 11 декември ќе бидат четврти вонредни парламентарни избори за само осум години. Сите вонредни изборни процеси се одржуваат во сè позаострени состојби во сите сфери на општеството и државата, придружено со сериозно кршење на човековите права, отсуство на демократија и на владеење на правото.

Домашната и светската јавност подолго време се запознаени со фактите за владеењето на владината коалиција во Република Македонија. Тоа владеење е придружено со сериозни индикации и материјални докази за тешки криминални злоупотреби на моќта, структурно насилство, политичка корупција и изборни кражби кои во целост го разградуваат општественото ткиво и политичкиот систем во земјата.

Во такви услови, главната цел на владејачките структури е да се задржи и зацврсти власта, односно моќта и контролата. Тоа се постигнува со жестока партизација - заробување на државата и на општеството. Со контролата врз финансиите и економијата, на владејачките структури им беше лесно да воведат високо коруптивна пракса на континуирано купување на наклоноста на гласачите, во комбинација со структурно насилство и жестока медиумска манипулација. Нереалните ветувања најчесто се граничат со криминална злоупотреба на јавните ресурси, буџетот и администрацијата во периодите меѓу два изборни циклуси, за потоа да премине во отворена и

систематска злоупотреба и антидемократско владеење. Општествено – политичкиот систем е нокаутан, а со тоа се нокаутираат и сите вредности во кои може да се негува и развива демократијата и владеењето на правото. Затоа, широко распространетата шема на злоупотреби на

очекувањата на граѓанките и граѓаните, без оглед на тоа колку е очигледна бескрупулозната измама и криминалот, изгледа како нормална и секојдневна појава. Тоа подразбира дека ветувањата за нешта што веќе им припаѓаат на граѓанките и граѓаните, според Уставот и законите, се припишуваат на милоста на Партијата која се однесува како стопан на животот, приватноста и стремежите на луѓето. Поделбите на подобни и неподобни стануваат критериум за тоа кој ќе добие социјална помош или работно место за мизерна плата и тешки услови, стануваат врвен дострел на социјалната

политика на владејачките структури. Токму во доменот на прашањата поврзани со социјалната правда, очекувањата намерно се зголемуваат и тоа во високо коруптивен манир. Политичката корупција длабоко

се вгнезди во сите пори на општеството и државата, како на локално, така и на национално ниво.

Овие политики и практики доведуваат до состојба во која изборните процеси се, најблаго кажано, проблематични и нелегитимни, дури и да ги нема сите останати манипулации, злоупотреби и кражби на гласови.

Создавањето нереални очекувања со ветувањето за работни места или условувањето на социјалните бенефиции со лојалност или со глас на изборите, се најчестиот облик на злоупотребата на социјално ранливите граѓанки и граѓани. Многу од ветувањата претставуваат

дискриминација и злоупотреба и практично воведување на политичка корупција и тоа во огромни размери, на сите нивоа. Тоа, во дадените услови, можат да го спроведат само партиите кои реално ја поседуваат власта и располагаат со парите на граѓанките и граѓаните. Со ваквото однесување, партиите на власт однапред го манипулираат изборниот резултат, го кршат Уставот и законите на Република Македонија и го стеснуваат просторот на гласачите слободно да ја изразат својата волја на денот на изборите.

ЈАВЕН ПОВИК НА ЦИВИЛ

до политичките партии, институциите и гласачите

ЦИВИЛ – Центар за слобода ги повикува политичките партии, како од власта, така и од опозицијата, да се воздржат од коруптивни постапки во текот на изборната кампања. Институциите, регулаторните тела и медиумите се должни да се ослободат од партиските стеги и да

реагираат на злоупотребата на социјалната правда за изборни цели.

Конечно, граѓанките и граѓаните на Република Македонија треба да се охрабрат и да ја искажат својата слободна волја и да гласаат според убедување, а не според лажните ветувања, а најмалку поради страв од притисоци или губење на придобивките кои им припаѓаат според Уставот и законите. Никој не е над законите и никој не може да располага со парите и благосостојбата на граѓанките и граѓаните како да се приватна сопственост.

ВЕТУВАЊА И ЗЛОУПОТРЕБИ

„Граѓаните се гладни за социјална правда! Левица има намера еднократно да ги отпише долговите, односно, каматите кои им се припишуваат на граѓаните, по основ на некој задоцнет долг од пред десет години, и кој станува далеку поголем во овој момент, отколку што била самата казна. Тоа на граѓаните им претставува многу голем товар, бидејќи многу често се таргетирани посиромашни граѓани, на кои потоа им се блокираат сметките и не можат да водат нормален живот. Можно е да има социјална правда во Македонија!”

-Здравко Савески, член на Президиумот на Левица

„Станува збор за специфична материја, но сакаме да бидеме реални. Ние во Либералната партија немаме намера да бидеме популисти, немаме намера да ветуваме дека само ќе ја зголемуваме социјалната помош, немаме намера само да кажуваме бројки коишто на луѓето не им значат ништо. Или ќе изградиме систем или оваа држава нема да ја биде!”

-Ивон Величковски, претседател на Либерална партија

„Синдикатите кај нас, за жал, со чест на исклучоците, генерално важат за ‘жолти синдикати’, односно, за организации кои не ја вршат својата основна работа, не се залагаат за работниците и за зачувување на работничките права, туку едноставно, соработуваат со власта и со сопствениците на фирмите! И затоа, никој премногу не им верува.”

- Проф. Бранимир Јовановиќ, експерт за социјални политики

ВЕТУВАЊА И ЗЛОУПОТРЕБИ

„Разни програми им се ветуваат, им се нудат на граѓаните, особено на таа целна група, социјално загрозените категории, за понатаму да видиме дека од тоа нема ништо или се реализира многу мал дел. На крајот, тие граѓани повторно остануваат со истиот статус”.

-Зекир Абдулов, граѓанскиот активист, Кхам („Сонце“)

„Планираме е да ја претставиме т.н. социјална картичка, којашто ќе овозможи, преку софтверски систем, податоците на лица кои добиваат финансиска поддршка, во зависност од нивната ситуација, да може да бидат проверени на транспарентен начин и ќе се претставуваат информациите во реално време, со што ќе се минимизира потребата да се покажува документација од овие групи, ќе се намалат административните трошоци кои ги има во оваа насока, и ќе се избегне и забавување на процесот.”

-Кастриот Реџеџи, член на Претседателството и секретар на секторите во Движењето „Беса“

„Треба да се смени свеста кај граѓаните дека државата е нешто што се сака, обожува, туку да се изгради свест дека државата е само апаратура која што работи за нив.”

-Проф. Мирјана Најчевска, експертка за човекови права

ВЕТУВАЊА И ЗЛОУПОТРЕБИ

„Не бевме свесни дека е можно вакви работи да се случуваат, 'бомбите' ни ги отворија видичите, на сите граѓани мислам... Ни покажаа едно грдо лице на реалноста, егзистенцијалната загроеност на луѓето – од моќните партии во власта. Практично, изгледа како во нивни раце да е целиот живот на граѓанинот и ако си малку послаб и ако попуштиш, веднаш ќе те уништат, ќе бидеш нивен роб“.

-Лилјана Поповска, претседателката на ДОМ

„Имаме една поговорка којашто гласи 'секоје чудо за три дена'. Политичките партии ветуваат чуда и за жал, тие чуда траат толку. Овие ветувања не смеат да бидат во вид на - едно решение за сите. Мора да се креира стратегија со којашто би се исполнила социјалната правда - за сите. Не може да се издвојуваат одредени групи на граѓани како повеќе важни или поприоритетни.“

-Милан Живковиќ, експерт за работнички права, фондација „Фридрих Еберт“, Скопје

“Целиот концепт на оперативни мерки за вработување, целата Агенција за вработување на Македонија, всушност, се темели на лажни ветувања за вработување... Фактите говорат дека луѓето се обесхрабени да аплицираат таму. Во исто време, бележиме пад на бројката на луѓе што бараат работа, пад на невработеноста и тој 'круг', во суштина е игнорирање на потребите на граѓаните. Манипулативното ветување за време на избори само придонесува за поголема социјална исклученост и за поголемо продлабочување на сиромаштијата.“

-Билјана Дуковска, претседателка на Македонската платформа против сиромаштијата

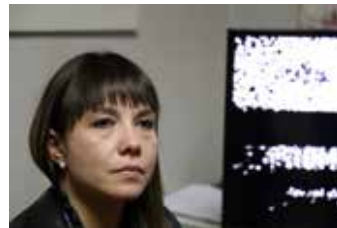
„По десет години власт, ВМРО-ДПМНЕ, веќе нема кредибилитет било што да ветува... 1,2 милион граѓани на Македонија едвај врзуваат крај со крај! Факт е дека дури и оние кои што работат во Македонија, живеат лошо!“

-Калинка Габер, програмски директор, Институт за социјална демократија „Прогрес“

„Најголемиот дел од тужбите против МВР, вработените ги имаат добиено на суд и со тоа се одлива голем дел од средствата од буџетот. Како резултат на тоа, се загрозија работните места на поединци, подносителите на тужбите. Ова претставува јавна тајна но, за истото се зборува многу малку, можеби затоа што сепак станува збор за полиција. Притисоците отидоа до таму што дел од вработените службеници се преместувани на работни места за кои не се запознати и им е потребна дополнителна обука или прилагодување кон позицијата.“

-Гоце Тодев Делчев, лидер на Независниот синдикат на полицијата

„Поединец зема социјална помош од 2.500 денари. Ако е казнет затоа што веќе земал три години, добива 1.250 денари. И сега, за 1.250 денари месечно, вие го манипулирате, го тортурирате и го терате да гласа! И тој се чувствува не само недостоинствено и невредно туку се чувствува дека неговиот глас не вреди ништо во масата, во купот. Дека тој не одлучува за својот живот!“

-Мила Царовска, експертка за социјални политики

„Секое ветување дека социјалната ситуација на еден слој население може одеднаш да се поправи е чиста манипулација! Нив не ги интересира долгорочната политика на некоја партија, како ќе ја победи сиромаштијата во една држава, затоа што, објективно, тоа е долгогодишен процес. Нив ги интересира тој ден да добијат нешто да однесат дома и потоа, четири години да чекаат повторно да добијат нешто... Не се работи за граѓани кои може да ги убедиш дека некоја партија која не дава брашно, не дава шеќер, ќе работи да ја искорени сиромаштијата или да ја поправи нивната материјална положба.“

-Џевдет Хајредини, економски експерт

„Ако ги анализираме понудите, дали директно на работниците или за некаков брз развој на Македонија преку намалување на бројот на невработени, тие се максимално нереални и неостварливи, и тоа го покажа и периодот што измина. Ако видиме што сè им е нудено на граѓаните и на работниците, далеку сме од тоа што денес би требало да бидеме, бидејќи ништо од тоа не е остварено.“

-Пеце Ристески, претседател на Синдикатот на индустрија, енергетика и рударство

„Секоја година, 3,5 проценти од определените средства во буџетот на МТСП не се делат на социјалните случаи. Тоа е една од неправдите што се прават во текот на цела година и секоја година, социјалните трансфери што им следуваат на социјалните случаи, средствата за туѓа нега, постојаната парична помош, за еден или два месеца, се пролонгираат за наредната година. Зошто тоа го прават? Дали нема доволно средства, или не се предвидени доволно средства, или ги злоупотребуваат социјалците и ги пренаменуваат парите за да може да исплатат некои други работи кои не се предвидени во Законот за социјална правда?“

-Самка Ибраимовски, претседател на Партијата за целосна еманципација на Ромите

Автор на анализата: Џабир Дерала
Фотографија: Биљана Јордановска
Дизајн: Ивана Талеска

Публикацијата ја подготвија:
Синиша Станковиќ (уредник), Маја Ивановска, Петрит Сарачини, Моника Талеска, Атанас Петровски, Владо Крстевски, Дехран Муратов, Ермин Климента

Контакти:
ЦИВИЛ, Максим Горки 31/1, Скопје, Република Македонија
02/5209176 | civil@civil.org.mk | civil.mk@gmail.com

Web: www.civil.org.mk | Facebook: www.facebook.com/civil.mk | www.facebook.com/socijalna.pravda.drejtessi.sociale/ | Twitter: www.twitter.com/CivilMacedonia
YouTube: www.youtube.com/c/Civil.Macedonia

ЦИВИЛ – Центар за слобода ја објавува оваа анализа за злоупотребата на социјалната правда за изборни цели која произлезе од проектот „Ветувања и злоупотреби“ кој се спроведува во соработка со Фондацијата Хајнрих Бел – канцеларија во Сараево. Заклучоците и анализите кои ЦИВИЛ ќе ги објавува и во овој проект се засновани, меѓу другото, на извештаите на мониторингот на ЦИВИЛ во проектите за изборен мониторинг „Напред!“, финансиран со германски средства од Пактот за стабилност на Југоисточна Европа и „Набљудуваме“, финансиран од Амбасадата на САД, како и прилозите на бројните граѓански новинарки и новинари во проектот „Граѓански објектив“, финансиран од National Endowment for Democracy.